

Mittuniversitetets verksamhetsidé för Rektorsprogrammet 2021–2027

En professionsinriktad verksamhetsidé

Rektorsprogrammet är en obligatorisk statlig *befattningsutbildning* för nyanställda rektorer i skola, fritidshem, förskola och vuxenutbildning. Men som förs fram i Skolverkets måldokument för Rektorsprogrammet 2021–2027 (RP) är utbildningen också en *professionsinriktad* utbildning med uppgift att främja ett *professionellt rektorskap* vilande på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Mittuniversitetet (Miun) är en av sju nationella anordnare av Rektorsprogrammet 2021–2027. Lärosätets implementering av programmet genomsyras av föreliggande *verksamhetsidé*, som arbetets fram inom ramen för Skolverkets kravspecifikationer för utbildningen ifråga. Nedan redogörs för idéns innehåll och genomförandeformer, men först några ord om vilken allmän innebörd vi lägger i begreppet verksamhetsidé. En sådan utgår från uppdragsbeskrivningar såsom dessa uttrycks i relevanta styrdokument. Dylika regleringar relateras till befintlig kompetens och materiella resurser hos utföraren för att genomföra uppdraget, och här vägs även informella ramar som t.ex. förekommande organisationskulturer in i bilden. Utifrån dylika parametrar arbetas en text fram som ska ge svar på de klassiska didaktiska frågorna *varför* utbildningen ska genomföras, *vad* den ska innehålla och *hur* genomförandeprocessen ska hanteras. Nedan följer våra försök att besvara dessa frågeställningar.

Miuns verksamhetsidé för RP bygger alltså på föresatsen att skolans, fritidshemmets, förskolans och vuxenutbildningens rektorer kategoriseras som *professionella yrkesutövare*. Generellt sett synes rektorerens självbilder av att man fullgör ett självständigt professionellt yrke vara förhållandevis svagt utvecklade i jämförelse med andra jämförbara yrkesgrupper. Historiskt sett har rektorskap haft karaktär av *primus inter pares*, dvs. en syssla (t.ex. huvud- eller överlärare) som fullgjorts i kombination med lärararbete. Rektorer har alltså tidigare nära nog undantagslöst rekryterats ur lärarkåren, med följd att lärare betraktat – och av allt att döma i en icke oväsentlig omfattning fortfarande betraktar – rektorer som kollegor vilka förväntas agera med utgångspunkt från lojaliteter som återfinns inom lärarkåren. Som en konsekvens av detta har det traditionella rektorsarbetets innehåll främst fokuserats på skoladministration snarare än på didaktik, elevers lärande och skolutveckling. Det är ingen slump att inom det angolsaxiska språkområdet karaktäriseras rektor inte sällan som *headteacher* (UK) eller *school administrator* (USA). Det är under senare decennier som rektorskap kommit att framstå som eget yrke. I Sverige var det först i anslutning till genomförandet av

1960-talets skolreformer som rektorerna fick karaktär av en mer självständig yrkesgrupp. Huvudbegreppet i Skolverkets måldokument för denna utbildning, *pedagogiskt ledarskap*, introducerades under 1960-talet och kan ses som en konsekvens av ett begynnande synsätt på rektorskap som en egen profession. Ytterligare uttryck för denna trend var att under 1970-talet påbörjades omfattande nationella program för skolledarutbildning som under senare decennier blivit alltmer etablerade och akademiserade.

Att karaktärisera rektorer som en professionell yrkesgrupp bottnar i en analys av vad som formar rektorers arbetsvillkor. Analysen utmynnar i slutsatsen att komplexiteten i rektorers yrkesutövande formas av skolväsendets externa och interna *omvärld*. För att ta in denna problematik i RP nyttjas begreppet *korstryck* som står för olika intressenters mer eller mindre motstridiga krav på rektorers arbetsvillkor och arbete. En del av korstrycket bottnar i formell statlig och kommunal styrning. En annan del emanerar ur förväntningar som civilsamhället (elevers och barns vårdnadshavare, frivilligorganisationer, marknadsaktörer, lokalsamhälle m.fl.) riktar mot skolväsendet. En ytterligare form av korstryck är sprungna ur skolors/förskolors organisationskulturer vilka bärs upp av verksamheternas personal, elever och barn. Rektorers arbete grundas alltså på omvärldens korstryckande krav på verksamhetens inriktning, och komplexiteten som faller ut ur detta formar rektorers arbetsvillkor. Korstryck kan i enskilda fall se lika ut men uppträder ständigt i olika gestaltningar.

Ett syfte med ett professionsorienterat rektorsprogram är att det ska (a) fördjupa rektorers kunskaper om, (b) kritiska förhållningssätt till och (c) handlingsstrategier visavi allt vad korstrycket står för i detta sammanhang. Men detta innehåll står inte bara för en strävan att det inom rektorskåren utvecklas en kunskapsbas om korstryckets samlade styrkrafter, utan även "hur-frågan" ges stort utrymme i utbildningen. Problemställningen kan då koncentreras i frågeställningen *hur rektor som chef och ledare förhåller sig till den korstryckande omvärlden i arbetet att driva och utveckla skolans verksamhet utifrån professionella överväganden om vad som är till elevers och barns bästa?* Som närmare utvecklas nedan genomsyrar denna frågeställning vår här dokumenterade verksamhetsidé om utbildningens innehåll och genomförandeformer.

Utbildningens grundpelare

En förutsättning för att rektorer ska kunna omsätta omvärldens samlade krav och förväntningar i ett sammanhållet vardagsarbete, är att rektorer har en bred chef- och ledarskapskompetens. Annorlunda uttryckt handlar detta om att rektorers professionella agerande har bäring såväl på positionen *resultatansvarig chef* som på rollen *verksamhetsansvarig ledare*. Detta perspektiv på skolors chef- och ledarskap har en sådan vidd att det har förutsättningar att fånga in korstryckets samlade kravprofil. I syfte att kondensera detta synsätt till ett mer slagkraftigt och i programmet hanterbart koncept nyttjas begreppet *organisationsbyggare* som en sammanfattande benämning på resultatansvarigt och verksamhetsansvarigt chef- och ledarskap. I *organisation* läggs då – i enlighet med begreppets ursprungliga grekiska innebörd – in både innehåll och form samt såväl administrativa strukturer som verksamhetens olika funktioner. Verksamhetsidén knyter vidare an till skolväsendets *styrning och ledning*. Styrning avser påverkan i en viss riktning i förhållande till skolväsendets *uppdrag* för vardagsarbetet. Ledning uppmärksammar *utövandet* av styrning, medan ledarskap fokuserar *utövarna*. Ett ytterligare fundament som rektorsprogrammet vilar på är principen om *perspektivpluralism*. Med detta avses att den komplexitet som uppstår i korstryckets kölvatten inte låter sig fångas in i ett och samma perspektiv, utan kräver olika förklaringsmodeller och analytiska metoder.

Begreppen *korstryck*, *resultat- och verksamhetsansvarigt chef- och ledarskap* samt *rektorer som organisationsbyggare* utgör alltså väsentliga innehållsliga ledstjärnor för innehållet i Mittuniversitetets rektorsprogram. Begreppen grundas i sin tur på att rektorers arbetsvillkor bottnar i mer eller mindre spänningsfyllda krav från skolans, fritidshemmets, förskolans och vuxenutbildningens externa och interna intressenter. En förutsättning för att rektorer ska kunna omsätta dylika komplexa förväntningar i ett sammanhållet operativt vardagsarbete är att rektorer av dessa omvärldsaktörer tillerkänns en förtroendegrundad autonomi för självständiga yrkeshandlingar. Här bör inflikas att det ovan anförda inte får uppfattas som en strävan att konstruera barriärer mellan rektorer och andra yrkesgrupper verksamma inom skolväsendet. Vi betraktar snarare skolor och förskolor som *multiprofessionella organisationer* vars personal (rektorer, lärare, fritidspedagoger, personal i elevvården och elevhälsan, administrativ- och måltidspersonal m.fl.) består av ett flertal mer eller mindre professionaliserade yrkesgrupper. I kraft av sina befattningar verkar dessa utifrån delvis olika premisser, men uppvisar idealt sett också en sammanhållen kultur, dvs. ett gemensamt kollegialt förhållningssätt till vardagsarbetets innehåll och arbetsformer i förhållande

till givna uppdrag och mål. Att på dessa premisser bygga, organisera, värna och utveckla skolors och förskolors vardagsarbete tonar fram som något av kärnan i rektorers professionella yrkesidentitet och yrkesutövande. Perspektiv på skolor som multiprofessionella organisationer ligger f.ö. väl i linje med måldokumentets syn på pedagogiskt ledarskap som bl.a. en fråga om: "[...] att leda och samordna all personal – oavsett professionstillhörighet [...]" (s. 2).

Summa summarum vilar alltså innehållet i Miun:s verksamhetsidé för rektorsprogrammet på att rektorer är professionella yrkesutövare verksamma i multiprofessionellt orienterade skolor/förskolor/vuxenutbildningsinrättningar/fritidshem. Som framgått kopplas professionsvariabeln *omvärlds-erkännande* till begreppet korstryck vilket uttrycker omvärldens samlade förväntningar på rektorers yrkesutövande. Art och grad av korstryck öppnar för rektorers relativa *autonomi* för självständiga yrkeshandlingar. Ifråga om *kunskapsbas* kan konstateras att en huvuduppgift för RP är att underlätta för rektorer att utveckla en kunskapsbas som är relevant i förhållande till de korstryckande arbetsvillkoren. En ytterligare fråga i sammanhanget är hur vi i utbildningen närmar oss professionskriteriet *kåranda* som i allmänna ordalag står för en yrkesgrupps oskrivna föreställningar om gemensamma yrkesförpliktelser. Vi lyfter detta område i utbildningen med stöd av formuleringar i Rektorsprogrammets måldokument om rektors: "[...] omdöme och etiska kompass [...]" (a.a., s. 2). Mot denna bakgrund avser vi att i programmet hantera rektorers professionella *kåranda* med utgångspunkt tagen i begreppen *yrkesidentitet* och *yrkestrygghet*. Yrkesidentitet uppmärksammar frågan om rektorers professionella *självbilder*; hur förstår rektorer sina uppdrag, arbetsuppgifter, arbetsplatskulturer samt tillgängliga materiella resurser för att genomföra uppgifterna. Men självbild uppmärksammar också rektors egna yrkesambitioner och hur hen värderar sin kompetens, förmåga och motivation att utföra arbetsuppgifterna. Yrkesidentitet handlar således om professionell *kåranda* med fokus på rektorers förhållningssätt visavi yrkesutövandet. Yrkestryggheten knyter an till yrkesidentitet och har att göra med hur rektorer *upplever* yrkesutövandet och finner sig tillrätta med yrkesidentiteten. Annorlunda uttryckt handlar yrkestryggheten om hur "bekväma" rektorer är i förhållande till krav och förväntningar vilka faller ut ur yrkesidentiteten, och hur rektorer "bottnar" i yrkesidentitetens olika premisser.

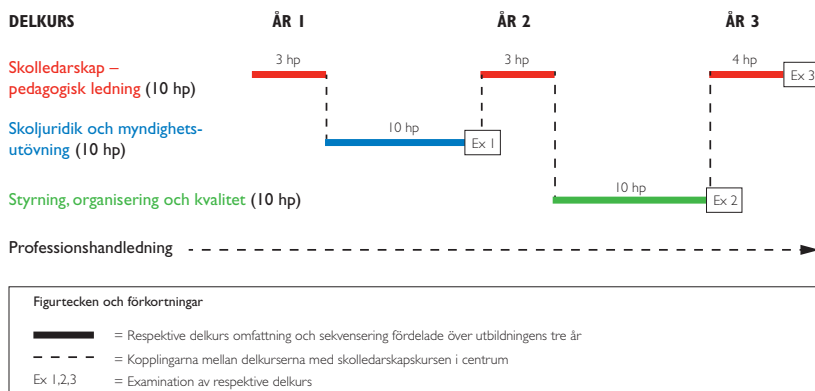
Rektorsprogrammets genomförande

Under denna rubrik behandlas *vad* som avses att genomföras inom ramen för RP och vi skissar också på *hur* detta ska ske. I enlighet med Skolverkets direktiv för utbildningens genomförande består Rektorsprogrammet av följande tre delkurser:

- Skolledarskap – pedagogisk ledning, 10 hp
- Skoljuridik och myndighetsutövning, 10 hp
- Styrning, organisering och kvalitet, 10 hp

I denna dokumentation av programmets verksamhetsidé 2021 tas inte detaljinhållet i kurserna upp, utan vad gäller detta hänvisas till studiehandledningen. I studiehandledningen beskrivs även examinationsformerna för vardera delkurs. Här fokuseras istället på relationer och kopplingar mellan delkurserna, och i det sammanhanget uppmärksammas också några för dessa kurser gemensamma områden.

Allmänt uttryckt vilar programmets genomförande på en *innehållslig överensstämmelse* mellan Skolverkets måldokument och vår här dokumenterade professionsorienterade verksamhetsidé. I ljuset av detta betraktas kursen *Skolledarskap – pedagogisk ledning* som utbildningens kärna såtillvida att den står för ett innehåll med direkt koppling till rektorers professionella yrkesutövande. Övriga kurser, *Skoljuridik och myndighetsutövning* samt *Styrning, organisering och kvalitet* handlar främst om arbetets villkor och ramar. Mer preciserat kan sägas att delkursen i skolledarskap/pedagogisk ledning främst knyter an till rektorer som verksamhetsansvariga ledare, medan delkursen i skoljuridik till sitt innehåll drar mot rektorer som resultatansvariga chefer. Delkursen i styrning, ledning och kvalitet uppvisar å sin sida inslag som knyter an såväl till resultat- som verksamhetsansvar. Mot denna bakgrund genomförs RP i Miun:s regi i enlighet med följande utbildningsmodell:

Figur 1. Genomförandet av Rektorsprogrammet 2021–27.

Utbildningens verksamhetsidé faller alltså ut i ovanstående integrerade modell för utbildningens genomförande. Vad som emellertid inte framgår av figuren är att programmets huvudinriktning mot skolledarskap också kommer till uttryck i övriga kurser. Exempel på detta är att professionshandledning (se nedan) äger rum under samtliga internat och att genomgångar av olika metoder för skolutveckling och kvalitetsarbete, dokumenterade i programmets metodhandbok (se nedan), förekommer under flertalet internat. För deltagarna innebär detta att utbildningen genomförs i enlighet med följande sekvensering av kurserna.

År 1: Kursen *Skolledarskap – pedagogisk ledning*, block 1 (3 hp), påbörjas med övergripande introduktionspass. Därefter följer kursen i *Skoljuridik och myndighetsövning* (7 hp).

År 2: Den sistnämnda kursen fullföljs med 3 hp och avslutas med Examination 1, därefter följer *Skolledarskap – pedagogisk ledning* block 2 (3 hp). Kursen *Styrning, organisering och kvalitet* påbörjas (4 hp).

År 3: Sistnämnda kurs fullföljs med 6 hp och avslutats med Examination 2. *Skolledarskap – pedagogisk ledning* block 3 genomförs (4 hp). Därefter följer Examination 3 innefattande block 1–3.

Några principer för utbildningens genomförande

Som behandlats bygger denna verksamhetsidé på att rektorer betraktas som en egen professionell yrkesgrupp. Som en konsekvens av detta ingår professionsteoretiska inslag i samtliga av utbildningsprogrammets delkurser. I klartext innebär detta att områden som direkt knyter an till rektorers omvärldserkännande, kunskapsbas, autonomi och kåranda är aktiva och frekvent förekommande programinslag.

Samtidigt som skolväsendets rektorer i utbildningen betraktas och behandlas som en sammanhållen professionell yrkesgrupp bör betonas att olika skolformer är grundade på varierande historiska och samtida uppdrag i samhället, vilket medfört konsekvenser för arbetssätt och arbetsformer i respektive skolform. Som en följd av detta har det inom dessa skolformer uppstått olika förhållningssätt till vad som är och bör vara respektive verksamhets kärninnehåll. Dessa skillnader ska emellertid inte ses som problem, utan snarare som grogrund för en ytterligare viktig princip för programmets genomförande, nämligen *goda argumenterande samtal* mellan utbildare och kursdeltagare. Med detta sagt uppmärksammas också behovet av att RP även innehåller separata utbildningspass för skolans/fritidshemmets, förskolans och vuxenutbildningens rektorer. Merparten av utbildningspassen bedrivs dock i form av gemensamma aktiviteter med samtliga deltagare vilket öppnar för goda samtal där såväl likheter som skillnader mellan skolors och skolformers arbetsmiljöer uppmärksammas. Behov av såväl gemensamma som separata pass för utbildningens olika målgrupper motiveras också av att förskolans, fritidshemmets och vuxenutbildningens yrkesverksamma inte sällan upplever att de sistnämnda skolformerna i olika avseenden är underordnade den reguljära grund- och gymnasieskolan. Merparten av verksamma utbildare har skrivit avhandlingar, forskningsartiklar och läroböcker där fokus sätts på rektorer verksamma inom olika

skolformer, men ifråga om vuxenutbildning kommer särskild expertis som täcker detta område att engageras.

I fråga om mångfald av synsätt och metoder ingår även principen om *perspektivpluralism* som uttryck för utbildningens vetenskaplighet. Den metodhandbok som närmare tas upp nedan grundas explicit på denna princip och detsamma gäller för programmets teoretiska innehåll i stort. Ett ytterligare profilerat nyckelområde i programmet är *skolkultur* som uppmärksammar skolors fysiska och sociala *arbetsmiljöer* i ett personal- och elevperspektiv. Som uttryck för utbildningens praktiktäna anslag ges deltagarna möjligheter att genomföra kulturanalyser av sina arbetsmiljöer.

Vad gäller programmets arbetsformer grundas dessa på att kursdeltagarna tar ansvar för det egna lärandet. En väg att förverkliga detta är att utbildningens arbetsätt vilar på *aktionslärandets* grundvalar. Aktionslärande kan beskrivas som en lärandestrategi vilken utgår från deltagarnas praktiktäna problembeskrivningar, och syftar till att hantera utmaningar som följer av identifierade problem. Aktionsorienterade arbetsformer är naturliga inslag inom professionshandledningen som tas upp nedan.

Några delkursövergripande nyckelinslag i utbildningens genomförande

Professionshandledning och genomgångar av metoder för verksamhetsanalys och verksamhetsutveckling är två profilerade delkursövergripande programinslag. Nedan ges en översiktlig presentation av dessa aktiviteter.

Professionshandledning

Professionshandledning genomförs under utbildningens tre år och utgör inslag (två timmar vid två tillfällen per internat) vid samtliga 12 internat. Den introduceras under internat 1 och utvärderas under internat 12. Professionshandledningen genomförs kollegialt som erfarenhetsbaserat aktionslärande. Handledningens syfte är att den med utgångspunkt i deltagarnas praktiktäna frågor ska bidra till fördjupad förståelse av den egna organisationsbyggande rektorsfunktionen, och på så sätt utveckla och stärka den egna yrkesidentiteten. Handledningsformen grundas på interaktiva processer som rör sig mellan teori och praktik, vilka ger rektorerna möjligheter att kritiskt granska, och genom erfarenhetsutbyte reflektera över, såväl egen som annan verksamhet. Denna form av aktionslärande öppnar också för att utveckla deltagarnas förmågor att skapa kommunikativt goda skolmiljöer.

Handledningen bedrivs i deltagarnas basgrupper (5–8 deltagare per grupp) där professionshandledare agerar som samordnare. Basgruppernas sammansättning motiveras av att handledningen är inriktad på utveckling av resultat- och verksamhetsansvarigt chef- och ledarskap så som detta avspeglas i olika arbetsmiljöer. De återkommande inslagen av professionshandledning är ett ytterligare uttryck för vårt integrerade program i enlighet med figur 1 ovan. Att lära av egna och andras erfarenheter skapar lärandegemenskaper, och genom att reflektera och i sitt sammanhang samtala om olika problem ges rektorer möjligheter att utveckla sina yrkesidentiteter i förhållande till sina vardagsarbeten. Sammanfattningsvis prövas och systematiseras genom professionshandledningens olika modeller deltagarnas egna erfarenheter, och på så sätt omvandlas beprövade erfarenheter till professionella kunskaper. I professionshandledningen förenas således det teoretiska utbildningsinnehållet med den praktiska erfarenheten.

Metoder och metodhandbok

En för Miuns rektorsprogram skräddarsydd och förlagsutgiven metodhandbok har arbetats fram. Boken fyller ett antal sammanhängande funktioner. Den gestaltar verksamhetsidéns skrivningar om perspektivpluralism då den tar upp olika organisationsperspektiv med bäring på rektorers organisationsbyggande chef- och ledarskap. Den spänner – i enlighet med ovan beskrivna integrerade upplägg – över programmet som helhet såtillvida att boken förekommer inom samtliga kurser. Metoderna som behandlas i boken är hands-on orienterade, dvs. de ska direkt kunna användas i vardagsarbetet, t.ex. i anslutning till det systematiska kvalitetsarbetet. Vid det första internatet ges en övergripande presentation av metodhandboken, medan detaljgenomgångarna av respektive metod är utportionerade över programmet i sina rätta kurssammanhang. x

Programmets löpande organisering

Rektorsprogrammet är organiserat med styrgrupp, operativ ledningsgrupp, utbildningschef, biträdande utbildningschef, administrativ chef, akademiskt meriterade examinatorer, kursansvariga, kursteam av föreläsare/praktiker, administrativ personal och IT-pedagog/ansvariga. I styrgruppen, som leds av en utsedd person i lärosätets ledning, ingår utbildningschef, administrativ chef, examinatorer, sakkunniga, två deltagarrepresentanter och representanter från huvudmännen. Styrgruppen har övergripande ansvar för programmets ekonomi, genomförande, uppföljning samt kringaktiviteter. Den operativa ledningsgruppen består av utbildningschef, biträdande ut-

bildningschef samt kursansvariga, sakkunniga och administrativt ansvariga. Gruppen är hjärtat i programmets löpande planering och genomförande och har under utbildningschefens ordförandeskap möten tre-fyra gånger per termin. Exempel på frågor som dominerar mötesagendorna är planering av internat, deltagarutvärderingar från genomförda internat och Skolverkets deltagarenkäter, ekonomisk uppföljning, internationaliseringsarbete, planering av alumnverksamhet, FFR, utbildningsplattform och forskningsinsatser.

Utbildningen är placerad på lärosätets *Institutionen för Utbildningsvetenskap*, där också utbildningschef/biträdande utbildningschef, examinatorer och merparten av utbildarna har sin huvudsakliga verksamhet. Mittuniversitetets *Regionala Utvecklingsnätverk (RUN)* ansvarar för programmets administrativa funktioner. Detta avser löpande administrativa frågor, kontakter med regionens huvudmän och programmets nyhetsbrev. Den administrativa chefen ansvarar vidare för antagningsfrågor, IT-stöd, internatbokning m.m. Programmets examinatorer är akademiskt väl meriterade (professor eller docent), och kursansvariga är disputerade. Examinatorerna har kvalitetsansvar och kursansvariga har operativt ansvar för kursernas genomförande. De senare ansvarar också för kursernas innehåll. Examinatorerna ingår i styrgruppen, medan de kursansvariga ingår i den operativa ledningsgruppen. Programmets arbetslag utgörs av en blandning mellan teoretiskt meriterad personal och personal med gedigna praktikererfarenheter. Merparten av undervisningen genomförs av anställd personal på lärosätet med förstärkning av externa experter med spetskompetens inom sina respektive områden. Här kan nämnas personal från SPSM och verksamma rektorer. Skoljuridikkursen är förstärkt med nationellt ledande experter inom detta område. Kursen i *Styrning, organisering och kvalitet* är förstärkt av utbildare med expertkompetens inom området kvalitetsteknik. Mittuniversitetet avser att bygga rektorsprogrammet runt egen personal med gedigna teoretiska kunskaper och professionskompetenser men att även vid behov engagera expertpersonal.

Huvudmannasamverkan

En nära samverkan med deltagarnas huvudmän är en prioriterad del av Miun:s arbete med rektorsprogrammet. En huvudmannarepresentant är som nämndes ovan vice ordförande i programmets styrgrupp. Huvudmannarepresentanterna hämtas från programmets huvudsakliga upptagningsområde, dvs. en var från vardera regionen Västernorrland, Jämtland/Härjedalen och Gävleborg.

Huvudmannakontakterna som sker inom programmets ramar äger i huvudsak rum i form av återkommande träffar. Huvudmännen har som utgångspunkt att deltagarna får ta den tid som krävs för att genomföra utbildningen, och erbjuder även aktivt stöd för att underlätta deltagarnas genomförande härvidlag. Mittuniversitetet har som ambition att de återkommande träffarna med huvudmännen skall leda till ett ömsesidigt policydokument om former för Miun:s och huvudmännens stöd till programmets deltagare.

Rektorsprogrammet i internationell belysning

Rektorsprogrammet i Miun:s regi utgör också en plattform för internationell samverkan inom områden som lärarutbyten och internationella föreläsare, men också för studiebesök för programmets deltagare. Av speciellt intresse för utbildare och deltagare är att studera hur korstryck i olika gestaltningar kommer till uttryck i olika internationella skolsammanhang. I detta syfte pågår ett samarbete med *University College of London, Institute of Education* och *London Centre for Leadership in Learning (LCLL)* beträffande både utbildning och forskning. Ett initierat samarbete finns också med *Norges Teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) Campus Trondheim*, där ambitionen är att bygga upp samarbete vad gäller utbildning och forskning. Detta har mynnat ut i ett antal konkreta aktiviteter som kommer att utvecklas ytterligare under programtidens gång.

Miun:s forskningsmiljö med fokus på utbildningsorganisation, chef- och ledarskap

Inom Mittuniversitet bedrivs forskning vid ett antal institutioner och ämnen (pedagogik, statsvetenskap, företagsekonomi, kvalitetsteknik, psykologi m.fl.) om chef- och ledarskap inom olika organisationer. Även forskning och forskare som fokuserar på skolan som institution, skolor som organisationer, skolledar- och rektorskap har ägt rum och pågår. Resultat av sistnämnda forskningsinsatser ligger bl.a. till grund för vårt integrerade upplägg med betoning på det professionella rektorskapet. Forskningen har utöver akademiska publikationer också resulterat i läroböcker inom rektorskapets område som även används i olika nationella och nordiska sammanhang. I dagsläget är rektorsforskningen kopplad till en forskningsgrupp, benämnd *Utbildningsledarskap och Skolutveckling*, verksam inom lärosätets *Institution för utbildningsvetenskap (UTV)*. Denna forskningsmiljö inrymmer i dagsläget forskning om skolans institution, organisation och ledning alltifrån institutionellt chef- och ledarskap med bäring på skolutvecklingsprocesser till ledning av skolors systematiska kvalitetsarbete och didaktiskt ledarskap.

Forskningen inrymmer vidare studier med fokus på chef- och ledarskap inom skolväsendet, rektorers interagerande med externa aktörer och rektorsprogrammets inverkan på skolors ledarskapspraktik. Vidare förekommer jämförande studier mellan förstelärares och skolhuvudmäns förhållningssätt visavi det pedagogiska chef- och ledarskapsuppdraget. Till detta kommer även forskning om organisering av barns och elevers övergång mellan fritidshem, förskoleklass och skola. I en angränsande forskningsinriktning uppmärksammas problemområdet lärares ledarskap.

Från Rektorsprogrammet till magister- och masterutbildning

Vid Mittuniversitetet ges både magister- och masterprogram med inriktningar som är relevanta för rektorer som genomgått Rektorsprogrammet och ytterligare vill förkovra sig professionellt. Under RP:s gång kommer deltagare med intresse av fördjupad kompetensutveckling av detta slag att informeras om möjligheterna för att med RP som bas gå vidare med dylika studier på akademisk avancerad nivå.

En miljö- och klimatanpassad utbildning

Vi förbinder oss att genomföra verksamhetsidén på ett sätt som svarar mot Agenda 2030 och Miun:s policy för och arbete med hållbar utveckling. Konkret avses här att följande principer är vägledande vid val av internatförläggningar.

- Deltagarna ska bekvämt kunna nå internatorterna med tågresor och förläggningarna bör om möjligt vara på gångavstånd från tågstationen.
- Internatförläggningarna bör om möjligt vara miljö- och klimatcertifierade (eller motsvarande).
- Miljö- och klimathänsyn vägs in vid val av internatens måltidsmenyer (möjligheter till vegetarisk och närproducerad mat).

Avslutning: En verksamhetsidé för akademisk integritet, kritisk granskning och deltagarinspiration

Inledningsvis togs upp att en genomarbetad *verksamhetsidé* vilar på de i sammanhanget relevanta frågorna *varför*, *vad* och *hur*. I detta fall handlar det om varför det är angeläget att genomföra rektorsprogrammet, vad det ska innehålla och hur det ska genomföras? Svaret på varför-frågan kan sökas i utfallet av korstrycksanalysen, vad-frågans svar bottnar i rektorers organisa-

tionsbyggande professionsutveckling, medan hur-frågan bl.a. uppmärksammar vår kursintegrerade genomförandemodell, praktikinära arbetsformer m.m. Denna verksamhetsidé svarar mot ovan nämnda kriterier. I en vidare mening uttrycker idén också lärosätets *akademiska integritet*. Med detta avses att programmet inte genomförs rakt av som en statlig uppdragsutbildning, utan verksamhetsidéns innehåll markerar hur det vetenskapligt akademiska intresset avses att gestaltas inom ramen för det formella uppdraget. En väl så väsentlig fråga i sammanhanget är hur verksamhetsidéen kan hanteras visavi deltagarna som en integrerad del av utbildningen. Utgångspunkten är här att vid kursstarten tillställs samtliga deltagare verksamhetsidéen i skrift, och en betydande del av internat 1 ägnas åt att presentera och med deltagarna diskutera verksamhetsidéns innehåll och arbetsformer som faller ut av den. Ytterligare samtal mellan utbildare och deltagare handlar om de ansvarsförhållanden som följer av verksamhetsidéns innehåll och hur deltagarnas kritiska granskning av detta innehåll kan komma till uttryck. Detta innebär att samtalen om verksamhetsidéen och dessa innehåll måste vara kontinuerligt återkommande inslag under programmets gång. Sammantaget tillskrivs verksamhetsidéen följande funktioner:

- Den ger deltagarna ingående information om utbildningens innehåll och struktur, men den motiverar också (i det goda samtalets anda) varför inriktning och upplägg ser ut som det gör och hur programmet skiljer sig från andra anordnares motsvarande program.
- Den ger deltagarna en grund för ansvarsutkrävande såtillvida att rektorerna utifrån en insikt om programmets idé och inriktning vet vad man har rätt att förvänta sig av programmet och utbildarna. Detta ger deltagarna en plattform för kritisk granskning av utbildningen de genomgår.
- Den ger – förhoppningsvis – deltagarna inspiration att upptäcka betydelsen av en genomarbetad verksamhetsidé för en utbildnings kvalitet, och att man på så sätt inspireras att på vetenskaplig grund och beprövade erfarenheter arbeta fram, gärna inom ramen för programmet, verksamhetsidéer för sina egna skolor och förskolor.

Kontakt

Telefon 010-142 80 00

Webb miun.se

Campus

Sundsvall

Holmgatan 10, 851 70 Sundsvall

Östersund

Kunskapens väg 8, 831 25 Östersund

